

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio I. De Juramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

TRACTATUS VII.

DE
SECUNDO ET TERTIO
DECALOGI PRÆCEPTO.

SECTIO I.

DE
JURAMENTO.

CAPUT I.

Juramenti notio, & divisio.

Juramentum assumptio est divini testimonii ad aliquid confirmandum (a). Duplici modo hæc fieri confirmatio potest. 1. Deum simpliciter in testem vocando, ut si dicas: *Deus testis sit: per Deum juro &c.* 2. Deum solummodo

(a) Juramento Deus in testem vocatur, non quidem ut nunc statim quodam miraculo veritatem pandat (hæc enim iniqua Dei tentatio foret); sed tunc, dum abscondita tenebrarum illuminabit, & cordium manifestabit consilia. Valde etiam ab *adjuratione* juramentum differt; quia per hoc Deus testis invocatur; per illam homo, ut ob Dei reverentiam quidquam agat aut omittat, energice admonetur. Ita Apostolus Thessalonicenses admonuit, dum dixit: *Adjuro vos per Dominum ut legatur epistola mea.* (1. Thessal. 5.)

modo *implicite* invocando; in quantum nempe hic modo speciali in quibusdam creaturis continetur, suamque per eas virtutem exerit, ut si per Evangelium, Crucem, Sanctos, Sacramenta &c. rei assertæ veritatem confirmes. Utrumque intra vel extra judicium; cum vel absque solemnitate fieri potest. *Solemnizatum* juramentum dicitur, dum quis Evangelium, Domini crucem, vel aliam rem sacram tangens coram aliquo gravi viro, aut tota communitate jurans quidquam promittat; hoc modo illi, qui ad Canonicatus, Professuram, aut alias dignitates promoventur, ad servanda statuta &c. jurare debent.

Adhuc quadrifariam juramentum dividitur.

1. In *assertorium*, quo affirmatur, vel negatur res præsens, aut præterita. 2. In *promissorium*, quo confirmatur aliquid agendum, vel omittendum pro futuro. 3. In *contestatorium*, quo Deus simpliciter in testem vocatur, ut: *Deus sit ijsis*. 4. In *execratorium*, quo Deus nædum ut veritatis testis, sed & ut falsitatis vindex advocatur, ut: *æternum Deus me puniat, condemnet &c. nisi &c.* Huc etiam illud, quod *comminatorium* vocant, reduci debet.

Duo ad juramentum concurrant oportet.

1. Voluntas saltem virtualis (a) Deum vel expli-

(a) Virtualis jurandi voluntas in eo datur, qui verba juramenti aliunde intelligens temere profert; item qui verba juramenti hic & nunc non advertit; jurandi tamen habitum advertit, quin

plicite, vel implicite in testem vocandi. 2. Verba quæ hanc invocationem vel ex se, vel ex usu & acceptione hominum designant. Si voluntas adsit jurandi, licet hoc verba proprie non significant, pro foro interno verum juramentum erit, quantumvis obligatio ejus in foro externo usque geri non possit: e contra si voluntas jurandi desit, utut verba Dei invocationem significant, juramenti natura non subsistit; propter divinitatem Nominis interpositam auctoritatem, eadem, ac si interna voluntas adesset, in juramento mendaci oritur obligatio; quia alias jurisjurandi periret utilitas, ac infinitis incommodis humana exponeretur societas. Non igitur ex jurantis intentione juramenti, præcipue promissorii, obligatio pendet; sed ex verborum significatione, & accipientis mente; secus, qui vel tantillum ratione pollerent, fallacia juramenta, & fraudes pene infinitas in orbem inveherent.

Sanctum & terribile nomen ejus, ait Psalmista (*Psal. 110.*): ideo ab hominibus esse venerandum, nec sine sacrilegio frustra assumi potest, aut ad confirmandum mendacium, cum Deus veritas sit. Nonnulli hæretici docuere, nusquam licere nomen Dei in juramentis assumere: sic docebant Pelagiani, (ut scribit sanctus Augustinus *epist. 89. & serm. 28. de verb. Apost.*); & sancti Bernardi tempore Apostolici (*Serm. 66. in Cant.*). Post hos idem docuit Wiclusus,

per apta remedia eundem tollere, aut minnere studeat. Vid. pag. 215.

Wiclefus, a Constantiensi Concilio damnatus: modo vero hunc errorem docent Anabaptistæ. Constat igitur permissum imo si superior jubet, vel proximi caritas exigit, de præcepto esse, Dei nomen interdum jurando assumere; quia Deus sic colitur, & Religionis actus exercetur, essentialem enim veritatem Deum fatemur, cum illum in testem vocamus. Ait Psalmista: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo (Psalm. 62.)*. Idem subjicit: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum (Psalm. 109.)*. In Apocalypsi Angelus juravit per viventem in sæcula sæculorum (Cap. 10.). Et Apostolus inquit: *Testem Deum invoco in animam meam (2. Corinth. 1.) (a)*.

Non expedit tamen juramenti affuescere; ideo Dei filius ait in Evangelio: *Sit sermo vester, est, est, non, non: quod his abundantius est, a malo est (Matth. 5.)*: idest, juramentum, quod negationi aut affirmationi adjicitur, oritur ex malo pœnæ, cui per peccatum homo subiacet, juxta sancti Augustini interpretationem; cum enim peccando fide indignus homo evaserit, juramento indiget, ut illi fides adhibeatur. Ante
Evan-

(a) Quævis juramenta e Fidelium societate eliminata Quesnellus voluit, cujus proin propositionem num. 101. Clemens XI. damnavit: *Nihil Spiritus Dei, & doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum.*

Evangelium dixerat Ecclesiasticus: *Juratio non assuescat os tuum; multi enim casus in illa. Vir multum jurans replebitur iniquitate (cap. 23.)* Jurandi consuetudo ad pejerandum paulatim viam sternit; hinc sanctus Augustinus inquit: *Nemo sicut bonum appetat juramentum, ne offi- duitate jurandi ad perjurium consuetudine labo- tur. Qui intelligit non in bonis, sed in neces- riis jurationem esse habendam, refrænet se quantum potest, ut ea non utatur nisi in necessitate, cum videt homines pigros esse ad credendum, quod ut utile est credere, nisi juratione firmetur (lib. 1. de Serm. Domini in monte.)*.

Juramenta, quæ Deum contemnunt, veluti per ventrem, per mortem, per sanguinem, et blasphemiam potius, de qua egimus, quam ad jurationem spectant: non licet vero per Dei creaturas falsa confirmare. Putabant Judæi Juramenta per creaturas nullam afferre obligati- onem; & licite illa usurpari, modo abesse perjurium. Hinc Christus apud sanctum Mar- thæum ait: *Ego autem dico vobis, non jurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est; neque per terram, quia scabellum est pedum ejus (Cap. 5.)*.

Per falsa numina juramentum prohibetur, quemadmodum & eorum cultus: qui enim per illa jurat, divinum illis honorem tribuit. Ideo legitur in Exodo: *Per nomen externorum Deo- rum non jurabitis, neque audietur ex ore vestro (Cap. 23.)*.

CAPUT II.

Juramenti conditiones exponuntur.

Ut licitum sit juramentum tria hæc requiruntur; veritas, iudicium, & iustitia, sicut expresse Propheta Jeremias ait: *Jurabis, vivit Dominus, in veritate, iudicio, & iustitia* (cap. 4.).

Iustitia præditum juramentum erit, si res jurata honesta sit, nulliusque in damnum vergat: *Iudicium* illi accedet, si maturo, ac discreto præmisso examine sit factum, si gravi excusa, ac urgente necessitate eodem veritas stabilietur: unde qui pro re levi jurat jam venialiter, jam mortaliter peccat juxta Dei contemptum, cujus nomen jurando usurpatur, vel juxta periculum jurandi falsum.

Triplex hic spectari veritas potest. Prima est, cum rem, sicuti est, enunciamus. Secunda, cum rem enunciamus, sicuti esse credimus. Tertia, cum res revera est, sicut dicitur, & creditur. Hinc tria sunt falsitatis genera; primum, cum dictum non est rei conforme; secundum, cum dictum cognitioni loquentis non est conforme, licet verum revera sit; tertium, cum dictum neque veritati, neque cogitationi est conforme.

Veritas juramento necessaria est, rem dicere sicut esse puratur: ille vero falsum jurat, qui contra opinionem suam jurat, licet res forsitan in se vera sit; estque hoc juramentum grave peccatum,

catum, quamvis nullum inde damnum sequatur, juxta Martini V. Bullam: nullo etenim pacto juramentum exulari potest, quo mendacium confirmatur. Qui autem falsum juraret, verum se dicere putans, venialiter solum peccaret: nisi forte ad veritatem cognoscendam debitam non adhibuerit diligentiam: vel de rei veritate non falsitate dubitaret; aut jurare paratus esset, etiamsi falsam rem esse sciret; hisce enim casibus jurans mortaliter peccaret (a).

Observandum est teneri nos non solum juramentum propriam conscientiam jurare, sed etiam juramentum illius, coram quo juramus; præterea teneri nos uti verbis juxta communem significationem, juxta quam ab audiente accipiuntur, & ab omni æquivoco abstinere. Pessima circa æquivoca novissimis hisce temporibus ad depravandam christianam Moralem doctrinam irrepsit, qua Evangelii puritas corrumpitur, & a civili societate bona fides eliminatur. Ad cogitationes suas explicandas sermone uti debent homines: qui autem verbis mentem suam celat, natura hic est injurius (b). Verum de hoc argumento singulatim infra agemus.

(a) Inter propositiones ab Innocentio XI. damnatas numero 24. ista venit: *Vocare Deum in testimonium mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit hominem damnare.*

(b) Pestiferum amphibologiæ, & mentalis restrictionis usum ut a juramentis idem Pontifex arceret, sequentes propositiones proscripsit: Si quis

Mercatoribus non licet æquivocis, aut contra communem significationem verbis jurando uti, ut merces suas vendant: quod si faciant, graviter peccant, scientes enim & volentes jurant, & ementem decipiunt.

Cum ante judicem juratur, qui jure juramentum exigit, & juridice petit, juxta ejus mentem jurare oportet, etiamsi vita esset amittenda.

Non solus falso jurans mortaliter peccat; sed & homines illi privati, qui ansam eidem jurandi dant, aut ab eo juramentum exigunt, quem falso juraturum sciunt: ita quidem divus Thomas docet (2. 2. qu. 98. art. 4.).

Novus Casuista ait, licitum esse aliquem impellere ad rem falsam jurandam, quam ex igno-

quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio fine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est perjurus. num. 26. Item: Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita, ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa. num. 27. Item: Qui mediante commendatione vel munere ad Magistratum vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis a similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis; quia non tenetur fateri crimen occultum. num. 28.

ignorantia veram credit; hoc enim casu ad rem formaliter malam non impellitur, cum jurando ipse non peccet. Si quid hæc ratio valeret, liceret ad hostem suum interficiendum furiosum opera uti, qui propter amentiam suam occidendo non peccaret.

Neque licet illum ad jurandum impellere quem falsum juraturum putamus; neque quam efficit exceptio, quam idem Auctor afferendummodo videlicet eum non rogemus, ut falsum juret; idem enim est in proposito casu hominem rogare, ut juvet, ac rogare, ut pejoret. Eandem alius doctrinam tradit, additque licere, si quædam serventur circumstantiæ quarum præcipua est, si de negotio aliquo agatur, & justa adsit ratio hoc juramentum petendi, veluti si id postulet negotii gravitas, aut loci alicujus spes. Verum hoc pacto proximi falsis suis commodis postponitur: quod sine peccato fieri posse quis asserat? Si dicas, nos ex caritate non teneri hoc vitare peccatum, cum grave aliquod damnum inde timemus; nonne caritatis naturam destruis, quæ ad vitam pro salute proximi impendendam nos impellit? Tu vero pro temporali emolumento hanc in discrimen adducis. (a).

Eadem
(a) Ut quis exactum ab ipso licite acceptare juramentum extrajudiciale possit, *moraletm de rel.* assertæ veritate certitudinem habeat necessum est; quia alias perjurii periculo se exponeret; ut autem juramentum judiciale secure ac juste præ-

Juramenti conditiones exponuntur. 577

Eadem in *promissorio* juramento sunt servanda, nempe veritas, justitia, & necessitas. Hinc qui id se facturum jurat, quod exequi non intendit, graviter peccat, quidquid juret, & quocumque sine juret; nam Dei nomine abutitur ad testandum mendacium. Qui aliquod veniale peccatum facturum se jurat, illudque facere intendit, venialiter solum peccat; mortaliter autem peccaret, si id facere non intendere, quia contra veritatem juraret.

Si vero juramenti materia mala est, id est peccato obnoxia, aut quæ sine peccato exequi nequeat, eam exequi non tenemur; imo peccaret qui eam exequeretur, cum mala sit. Hinc temere juravit Herodes, se Herodiadi quidquid peteret daturum; & detestabile crimen patravit, cum Joanni caput amputari jussit, ut promissa servaret.

Neque juramentum servare tenemur, quod majus bonum impedit; tunc enim illius materia nulla est; veluti si quis eleemosynam juret se non daturum, aut aliquod evangelicum consilium se non executurum.

Idem

stet, *experimentalem* sive per visum sive per aurium rei quæsitæ notitiam habeat, oportet. Ita statuitur in Jure (3. Quæst. 9. can. Testes.) ibi: *Testes per quamcumque scripturam testimonium non proferant; sed præsentibus de his, quæ noverunt, & viderunt veraciter testimonium dicant. Nec de aliis causis, vel negotiis dicant testimonium, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta sunt.*

Godeau Theol. Mor. Pars I.

00

Idem dicito, si juramenti materia sit indifferentis; talisque maneat; neque enim vult Deus homines obligare ad id præstandum, quod ex se vanum est, & inutile. Hinc fieri potest, ut mercator, qui nisi certo pretio merces suas se venditurum juravit, juramentum servare non teneatur; quemadmodum fieri potest, ut neque ille juramento sit obstrictus, qui se cum aliquo aut alicubi non lusurum juravit, nisi persona illa, aut locus peccandi occasionem illi præbeat; tunc enim juramentum servare teneretur, cum jam materia non sit indifferentis.

Si quis promissorium juramentum emisit absque jurandi intentione, docent novi Casuiste rem juratam hunc non teneri præstare, cum nullum adfuerit juramentum. Verum explosenda est hæc doctrina, quæ bonam fidem evertit, & civile commercium destruit. Ajunt illum, qui sine promittendi intentione promisit, si interrogetur, an promiserit, posse negative respondere, & responsioni juramentum addere, si dicere intendat se non promisisse obligatoria promissione. Sic fraus & dolus nova fraude tegitur, & peccatum peccato additur, sic humana societas, fidesque evertitur; nemo enim alteri fides unquam posset, si obligatio standi promissis ex secreta intentione penderet faciendi vel non faciendi promissa, quæ intentio cognosci non posset (a).

Plures

(a) Qui juramentum exterius proferret absque jurandi intentione, seu cum interna non jurandi intentione.

Plures jurandi formulas Casuista quidam affert, veluti: *Ita hoc verum est, sicut ego Christianus, Presbyter, Religiosus sum: Si hoc non verum est, in Deum ego non credo: Hoc ita verum est, ut Evangelium: Coram Deo hoc verum est: Deus hoc ita esse videt &c.*, & contendit has loquendi formulas non esse juramenta. Sed sancto Augustino id repugnat, qui has vera esse juramenta asserit. Et sane, si non sint hæc verba juramenta, quæ demum erunt? Dicere autem, verba hæc esse æquivoca, ac proinde posse ut juramenta accipi, & non accipi, idem est ac hominibus illudere; qui enim vel tantillum ratione pollent, perjuriam, falsa juramenta, & fraudes in orbem terrarum hac via invehi clare perspicient.

At si ex metu aut vi emissum esset juramentum; exempli gratia, si quis latroni pecuniæ vim promississet, ut ex ejus manibus elaberetur, non conveniunt Doctores, an hic promissis stare teneatur. Plures asserunt standum esse promissis,

tentione etsi verum juramentum juxta dicta non deponeret, ne tamen commodum ex sua iniquitate reportet, propter divini nominis reverentiam exterius serio interpositam, non secus, ac si interna intentio accessisset, ad præstandam promissionem pro foro etiam interno obligatur; quia alias omnis juramenti supervacaneus usus foret. Grave quoque ipso fallaci juramento peccatum committeretur. Hinc Innocentius XI. hanc num. 25. damnavit propositionem: *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi sive res sit levis, sive gravis.*

lis, ne Dei nomen frustra videatur assumptum: alii docent jusjurandum non obligare, cum non liberum, sed extortum fuerit, neque ex iustitia teneri jurantem promissa exequi, & pecuniam solvere (a).

Si quis captivus esset in bello, aut propter aë alienum inclusus esset in carcere, teneatur propter juramentum in carcerem & in captivitatem redire, etsi vita periclitaretur. Regula inter Romanos exemplum, qui ad Carthaginienses rediit, a quibus crudeliter est interemptus, summam meretur admirationem, & milis monet.

(a) Iniquo exactori non quidem ex iustitia; sed ex jurisjurandi religione (nisi petita, & impetrata relaxatio fuerit) promissam summam solvere tenemur. Juramentum enim ex gravi metu factum eo ipso quia adhuc voluntarium jure naturali validum est; jure autem positivo nullum irritatur, sicuti tamen irrita declarantur non gravi ex metu emissa. Unde Alexander III. ait: *Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis æternæ* (cap. *Si vero. de Jur. rejurando.*); ubi additur, quod ad coercendam iniquitatem eorum, qui sic jurare coegerunt, in Ecclesia sæpe hujusmodi relaxentur juramenta. Et divus Thomas docet, ex metu gravi juramentum non quidem homini, sed Deo obligari ad præstandum id, quod per illius Nomen promissum (2. 2. Quæst. 89. art. 7. ad 3.). Ubi addit: *Potest tamen repetere in judicio quod solvit, vel Prælato denunciare, non obstante, quod contrarium juravit; quia tale juramentum vergeret in detrimen- tum exitum, esset enim contra iustitiam publicam.*

monet, ut fidem servent, quam revera honesti viri omnino servant.

Si in juramento error aut fraus intervenit, id est quando jurans errorem non agnovit, neque de eo dubitavit, juramentum non obligat; tunc enim juramentum est veluti conditionatum. Exempli gratia, centum nummos quis pro adamante cum juramento promisit, quem verum putavit: si falsus est adamas, non tenetur promissor hanc summam solvere.

Quoad *comminatorium* juramentum, si justa est pena, quam jurans minatur; veluti si Praeceptor discipulum a se puniendum minetur ex correctionis & justitiæ zelo, quod juravit tenetur implere: ni faciat, Deum mendacii testem adhibet, cum justitia, cæteræque juramenti conditiones adsint. Verum si quis alteri injustum malum minetur, veluti capitis amputationem, non tenetur, quod juravit exequi, & exequendo peccat, quia contra justitiam juravit. Idem de juramento dicendum, quod ex ira provenit; hoc enim non est penitus voluntarium. Si mutetur ratio, propter quam quis juravit; exempli gratia, si ille, cui malum minamur, peccatum suum detestatur & corrigit, veniamque exorat, si inutile aut perniciosum futurum supplicium novimus, illud exequi non tenemur.

CAPUT III.

*Modi recensentur, quibus juramenti
cessat obligatio.*

Contracta semel juramenti obligatio variis deficiere modis potest. Et quidem *Primo* simplici *cessatione*, dum videlicet 1. materia ex possibili in impossibilem, ex honesta in inhonestam, ex utili aut meliore in nocivam aut saltem inutilem ac indifferentem mutatur, 2. dum alter, cujus gratia juramentum promissorium fecisti, sua adimplere promissa renuit, vel sponte totum remittit.

Secundo. Irritatione facienda ab eo, cui jurans, vel materia jurata specialiter subjicitur. Sic pater filiorum, mariti uxorum, Dominus famulorum, Episcopus suorum Clericorum, & Superior Religiosorum irritare juramenta valent, si hæc circa res suæ potestati subjeetas fuerint facta; isthæc enim conditio, *si pater, maritus, Superior &c. consenserit*, in ejusmodi juramentis, ut licita, ac justa sint, saltem implicite involvitur; unde ante horum consensum valida, non tamen firma, sed irritabilia sunt.

Tertio. Dispensatione quam gravi ex causa Papa, vel Episcopus (nisi votum Papæ reservatum juramento sit adnexum) concedere potest. Causæ ob quam concedi dispensatio solet, sunt metus gravis, dolosa inductio, gravis damnificatio

catio &c. aut prudens de juramento, vel ejus materia dubium (a).

Quarto. *Commutatione* dum nempe rationabili ex causa juramenti materiae hic & nunc nimis difficili Superior tamquam Dei vices agens aliam substituit, idque Papæ præprimis competit, & iis, quibus ille committit. At si juramentum in favorem tertii sit factum, & ab eo acceptatum, neque a Papa commutari potest, qui nemini vult obesse. Tres tamen fieri exceptiones possunt. 1. Juramentum commutari potest ob justam tertii pœnam, ut Papa solet, qui ab juramento in favorem excommunicati factum absolvit (15. *Quæst.* 8. can. *Nos Sanctorum.* & can. *Nos juratos.*). 2. Si juramentum vi, metu aut dolo sit extortum, ne extorquens commodum sua ex iniquitate hauriat in aliud commutari potest. 3. Si bonum commune cum tertii privato concurrat; quia huic illud præferendum est. Unde si cuidam resignare Beneficium sub juramento promisisti, alium magis dignum in commune Ecclesiæ bonum præferre

Episco-

(a) Dispensatio in juramentis fieri potest a Superioribus, qui *ordinariam* in votis dispensandi potestatem habent, quales sunt Episcopi, non autem ab iis, qui *delegata* tantum in votis dispensandi potestate gaudent, quales juxta quosdam Doctores sunt Religiosi mendicantes. Nam juxta stylum Curiae romanæ privilegium dispensandi in votis distinguitur a privilegio dispensandi in juramentis. Ita Antoine pro se citans Navarrum Azorium, Lessium &c.

Episcopus potest. Hæ ipsæ exceptiones in dispensatione valent.

Juramentum quod nullo ex recensitis, modo solvitur, omnino servari debet; unde nædum qui falsum jurat, sed & qui postmodum contra juratam fidem agit, perjurus est, illisque ab Apostolo accensetur, qui exclusi a Regno manent (*Gal. 5.*).

SECTIO II.

DE
VOTO.

CAPUT I.

Voti definitio, & divisio traditur.

Votum est voluntaria Deo facta de bono meliori promissio. Dicitur promissio, quia sola deliberatio non est votum. Dicitur voluntaria, quia vis, & timor abesse debent; & voluntas requiritur, ut bonum faciamus, & Deo sumus obstricti, sicut requiritur, ut malum fiat, & dæmoni obstringamur (a). Deo faciendū est

(a) Ad voti valorem *Jure naturali* ea plena, que ad grave peccatum sufficit, advertentia requiritur: *Jure positivo* perfecta adhuc libertas existit. Hinc qui ex gravi metu, quem causa libe-